

Pillantás a mélyből

Hódi Sándor: Légüres térben

„A nyugati demokráciák neveltje hitelenül hallgatja a kelet-európai kisebbségek nyomoráról szóló történeteket. Egyrészt, mert túlzásnak véli őket, másrészt – a saját logikáját követve – elképzelhetetlennek tartja, hogy a földbe taposott kisebbségek pissenés nélkül tűrik, hogy végigszántsanak rajtuk. Végül is a baszkok lőnek, az írek robbantanak – miért nem követik példájukat például az erdélyi magyarok vagy a szlovákiaiak?”

Ezek a ma már klasszikusnak számító, forradalmi jelentőségű mondatok éppen húsz esztendeje, 1982-ben íródtak. Csoóri Sándor vetette papírra őket, Duray Miklós Kutyaszorító című könyvéhez frott, később hatalmas viharokat kavart előszavában. A felvetett, lélegzettelállító, gyomrot összeszorító kérdés az eltelt két évtized sok-sok eseményének tükrében is váltig érvényes, győtrő, a legégetőbben jelenvaló. És az elszakított területeken ma már csak nagyon-nagyon kevés frásztudó akad, aki – legesleginkább érintettként – legalább megpörbálna válaszolni erre a Kolumbusz tojása-szerű evidenciát tonnás sziklaként elénk vető kérdésre.

Hódi Sándor a Délvidékről a nagyon kevesek közé tartozik. „Néptünk legfőbb gondja mentális természetű” – mondta még 1997-ben egy, a Magyar Nemzetnek adott interjújában, amely Légüres térben című, Tíz évi küzdelem a délvideki magyarságról alcímű, a bácskai Tóthfalu Logos kiadójánál megjelent gyűjteményes kötetében olvasható. A pszichológus Hódi ijesztő pontossággal ismeri ennek a nemzetrésznek dermesztő lelkiállapotát, a titói évtizedek alatt nagy gonddal kialakított lelkiületét – mindezek tükrében igyekszik beszámolni arról a borzalmas évtizedről, amely az 1991-ben kirobbant délszláv háborútól napjainkig tart a Délvidéken.

„Nem véletlen a nagyarányú önpusztítás, s itt nem csak az öngyilkosságok világviszonylatban magas arányára gondolok. Sokkal súlyosabb az a közöny, ahogyan a nemzet tudomásul veszi saját leépülését. Ez a mentalitás és magatartás mind az egyéneknél, mind a nemzetnél az egészséges életstratégia hiányával függ össze... A magyarság ugyanis sérelmei és vágyálmai birodalmában él anélkül, hogy bármiféle tudatos jövőre irányuló életstratégiája lenne. Életünkben hiányzik a cél világos meghatározása, s ennek hiányában nem tudjuk, mit kellene tennünk az előbbi megvalósításához. Folyamatos és erőteljes bennünk az aggodalom, ami nem kedvez a cselekvő magatartásnak. Sajnos, ilyen kámbán és tétován sodródunk bele az 1989-es társadalmi és politikai változásokba is, s ezekben magunkban hordoztuk a régi szokásokon, életelveken, félelmeken és hiedelmeken alapuló, pontatlan ön- és helyzetértékeléseket. A világ már régen megváltozott körülöttünk, mi azonban nem tudunk korábbi rögzült gondolkodási és viselkedési sémáinktól megszabadulni, s ezért nem tudunk az új lehetőségekkel élni. Az újabb, zsákutcás magyar állapot az értelmes életcél hiányából ered. Mint a vak, tapogatózunk magunk körül: mások szeretetéért, könyörületéért eszedünk, ahelyett, hogy magunkkal kezdenénk valamit és mindig bátran élénkné az adott pillanat lehetőségeivel.”

Más elszakított nemzetrészek nemzeti azonosságátudatával összehasonlítva, már régóta feltűnhetett a délvideki

magyarság riaszót tudatállapota. A nagyszorbai háborús őrtjónés közepette is a gyáva, hihetetlenül korlátozott nosztalgia a titói „aranykorszak” után, az egyetemes magyarsághoz való tartozás már régóta szívek legbelsejébe (sem) rejtett titkának tökéletes elfeledése, az 1944-es, tízezrek életét kioltó magyar-irtó tömegszárlásoknak a tudatalatti zsigerekbe ivódott, szemlélet- és gondolkodásmódot végzetesen eltorzító utóhatása. Ami – ráadásul – a legérthetőbb, a legemberibb aggodalomból fa-

legfigyelemreméltóbb magyar autonómia-koncepció kidolgozása. Már 1994-ben úgy „kinyírták” – nem, nem a szerbek: a délvideki magyar testvérek! – mint annak a rendje erefelé a Duna-Tisza között.

„Nekünk, akik itt voltunk és benne éltünk ebben a milióban, az a dolgunk, hogy tanúságot tegyünk a történelekről” – vallja Hódi Sándor, és ez nagyon is így van rendjén. Sőt: csakis így van rendjén. A mélyből fel kell pillantani, éles, metsző, figyelő tekintettel körbe-

kadt: az ártatlanul meggyilkoltak utódai egyszerűen nem akarták és nem akarják, hogy a gyermekeik meghaljanak. Ezért mulatják el a jövőjüket, nevelik nemzeti közönyre és küldik boldogan mindörökre az anyaországba utódaikat, a szülőföldet – mellékesen józan anyagi megfontolásból is – elhagyva. Ezért nem szaporodnak, ezért adtak fel régóta szinte mindent, ami tartást, tetterőt, öntudatot, önálló gondolkodást és cselekvési készséget jelentett volna. »Csak baj ne legyen belőle, csak bennünket hagyjanak békén, csak valahogy meg tudjuk élni.« Íme a legújabb kor ösznepti jelmondatai. És még csak nem is ítélniük el őket igazán. Hiszen az ember így, ilyen összefüggésekben is mindig ember marad, akkor is, ha északir szabadságharcos Belfastban – de akkor is, ha középkori magyar földműves Zenta mellett, valahol Felsőhegy környékén.”

Túl sok kíméletre persze ne számíton az, aki ilyen jól ismeri az övét. Ez emberek nem szeretnek szembesülni önnön gyarlóságaikkal, aki meg közülük valóként próbálja meg rádobbeníteni őket milderre: szinte megbocsáthatatlan bünt követ el. Hódi Sándor egykoron, a VMDK hőskorában a délvideki magyar szervezet alelnöke volt, nevéhez fűződik a máig legéletképebb,

pásztázní – és jelenteni. A magyarság önszerveződési kísérleteinek állásáról és a finn példa-modellről, a kulturális meg a területi autonómáról, a magyar lélek torzulásairól és a szellemi megújulás lehetőségeiről. És így tovább. Mindenről. A pillantás reflektorának éles, átható sugara felér a szakadék szélére és bevilágítja a környéket. Ez a férfimunka.

Hódi Sándor könyvének megjelenése után, június elején adta hírül az MTI, hogy több, a trianoni határhoz közeli észak-bácskai településen elég nagy számban plakátok, falragaszok jelentek meg – a nemzetgyilkossági kísérletet jelentő trianoni diktánum aláírásának 82. évfordulója alkalmából. „Elfelejtették?” Kérdezett az egyik plakát. Rémtünet elkapott, gyorsan a földre szegezett magyar pillantások, a politikusok megnyugtató-elhatárolódi nyilatkozatai és váltig ájult csend a bácskai rónaság fölött. De a plakátok azért ott vannak, ott voltak. Eddig nem történt semmi. Hogyan is írta Hódi Sándor? „Állóképessége és terberbírói képessége mellett ennek a magyarságnak más erősségei is vannak.”

Domonkos László

(Hódi Sándor: Légüres térben. Tíz évi küzdelem a délvideki magyarságról. Logos, Tóthfalu, 2001., 699 oldal)